

การทำงานร่วมกันของพยาบาลและแพทย์

นางสาว สงกรานต์ มาประสพ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-1732-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WORKING RELATION OF NURSES AND PHYSICIANS

Miss Songkran Maprasop

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

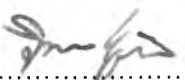
ISBN 974-03-1732-4

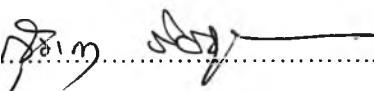
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การทำงานร่วมกันของพยาบาลและแพทย์
โดย นางสาว สงกรานต์ มาประสพ
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล

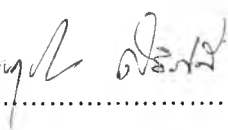
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นุปผา ศิริรัศมี)

สงกรานต์ มาประสพ : การทำงานร่วมกันของพยาบาลและแพทย์. (WORKING RELATION OF NURSES AND PHYSICIANS) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา รัชชกุล, 120 หน้า. ISBN 974-03-1732-4.

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การทำงานร่วมกันของพยาบาลและแพทย์ โดยมุ่งทำความเข้าใจและศึกษาเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีของพยาบาลและแพทย์ ศึกษาในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ทางภาคเหนือ 2 แห่ง ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นแพทย์และพยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงาน 5 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยพยาบาล 12 ราย แพทย์ 12 ราย รวม 24 ราย

ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลและแพทย์รับรู้ตรงกันว่าการทำงานร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่ายมีความไม่เท่าเทียมกันหรือไม่เสมอภาคของอำนาจ โดยแพทย์จะมีอำนาจทางวิชาชีพเหนือกว่าพยาบาล ซึ่งเกิดจากความแตกต่างด้านความรู้ทางวิชาการ ฐานะทางสังคม และลักษณะการทำงานของพยาบาลที่จำเป็นต้องพึ่งพาแพทย์ ส่วนวิธีการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในการทำงานร่วมกันพยาบาลเลือกใช้วิธีการสื่อสารแบบเกมของแพทย์และพยาบาล กล่าวคือ พยาบาลจะให้คำแนะนำแก่แพทย์โดยทางอ้อมเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนความเป็นผู้มีอำนาจของแพทย์ อีกทั้งพยาบาลและแพทย์ต่างรับรู้และแยกบทบาทของแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ แพทย์เป็นผู้กำหนดแผนการรักษา ส่วนพยาบาลเป็นผู้นำแผนไปปฏิบัติโดยมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันคือทำหน้าที่ให้การดูแลผู้ป่วย ในด้านความเอาใจใส่ในการทำงานร่วมกันพบว่า มีการทำงานโดยใช้วิธีการร่วมมือกันน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่แพทย์จะเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดแผนการรักษาผู้ป่วยตามลำพัง

แม้ว่าพยาบาลส่วนใหญ่จะรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมในอำนาจทางวิชาชีพแต่เนื่องจากพื้นฐานของแพทย์และพยาบาลทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีลักษณะกึ่งชนบท ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันโดยพยาบาลช่วยเหลือให้แพทย์ดูแลรักษาผู้ป่วยได้สะดวกและง่ายขึ้น ส่วนแพทย์ใช้ความเชี่ยวชาญของตนเองในการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและความรู้ที่ทันสมัยกับพยาบาลในการทำงาน ทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ส่วนเงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพยาบาลและแพทย์นั้นพบว่าประกอบด้วย การปรับสมดุลอำนาจของแพทย์และพยาบาล ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน การยอมรับบทบาทความเป็นเพื่อนร่วมงาน การรับฟังความคิดเห็น ความเห็นอกเห็นใจกัน การสื่อสารที่ดีต่อกัน และบุคลิกลักษณะที่ดีของแต่ละฝ่าย

สาขาวิชา..การบริหารการพยาบาล.....ลายมือชื่อนิติ.....ต.ง.กรรณ มาประสพ ๙๗
ปีการศึกษา..2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ก.ร.๗ ๙๖๕

4377602036 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: WORKING RELATION / NURSE-PHYSICIAN RELATION
/NURSES'EXPERIENCES

SONGKRAN MAPRASOP : WORKING RELATION OF NURSES AND
PHYSICIANS.THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF. SUCHADA RATCHUKUL,
Ed.D.120 pp. ISBN 974-03-1732-4.

This qualitative study was proposed to explore working relationship as it was experienced by nurses and physicians. The study focused on understanding the conditions or prerequisite to optimum nurse-physician working relationship. In-depth interviews were conducted with 12 nurses and 12 physicians from two hospitals in Norther Region. All 24 participants had at least five years experience working in their professional fields.

The result of the study indicated that the working relationship was built on an unequal basis or inequitable power. The physicians had more powerful in their professional roles over their nurses counterparts. These unequal power relations stem from unequal knowledge, social status and nurses'activity must depend on physician plan of treatment. The nurses'collaborative effort reflect in "The doctor-nurse game" a game that nurses employed to inform and advise physicians without challenging their power and status. Furthermore, the nurses and physicians perceived clearly about their professional role, the physicians focused on planning treatment while the nurses focused on carrying the plan out. Thus, only minimum professional collaboration was perceived.

Even though all nurses realized the unequal power relations, the social functional in rural context might promote their mutual work. Nurses functioned to facilitate the physicians in caring for the clients while the physicians utilized their knowledge and expertise to support nurses' works. Thus, their closeness and positive professional relationship were built on their complementary of roles. Finally, this study focused that the conditions to promote the optimum nurse physician relationship comprised of power equality, work responsibility, recognition of colleagues'role and others'view, sympathy, good communication and personality.

Field of study.... Nursing Administration..Student's signature.....*Songkran Maprasop*
Academic year...2001.....Advisor's signature.....*Suchada Ratchukul*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ รัชชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริรัมย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาสนับสนุนทุนบางส่วนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.พวงทิพย์ ชัยพิบาล สฤษดี อาจารย์ ดร. ชมพูนุช โสภางรี และพันตำรวจเอกหญิง สกมลพร สังวรกาญจน์ ที่กรุณาตรวจสอบแนวคำถามและให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านทั้งแพทย์และพยาบาลที่ได้กรุณาสละเวลาในการดูแลผู้ป่วยเพื่อให้โอกาสผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ วน คุณแม่ มลิ มาประสพ ซึ่งเป็นที่รักและกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณทุกๆ กำลังใจจาก พี่ๆ น้องๆ หลานๆ ทุกคน ขอขอบพระคุณ คุณวิมนต์ วันยะนาพร หัวหน้าตึกพิเศษ 1 ชั้น 2 โรงพยาบาลอุดรดิตถ์ ที่กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมรุ่นปริญญาโท ที่เป็นกำลังใจและห่วงใยซึ่งกันและกันตลอดมา และขอขอบคุณ เพื่อนๆ ทุกคน นิต ทิม ไก่ ก้อย (วัช + วอ) ลุ่ม พี่จิม พี่กุล พี่ปู น้องปุ๋ย และคนอื่นๆ ที่ไม่อาจกล่าวนามได้หมดสำหรับความรัก ความเอื้ออาทรและกำลังใจที่มีต่อผู้วิจัยตลอดมา

สงกรานต์ มาประสพ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 คำจำกัดความของศัพท์เฉพาะ.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
3.1 ผู้ให้ข้อมูลและพื้นที่ที่ศึกษา.....	43
3.2 วิธีการศึกษา.....	44
3.3 ปัญหาและการดำเนินการสัมภาษณ์.....	46
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
3.5 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
4. ปรากฏการณ์การทำงานร่วมกันของพยาบาลและแพทย์.....	51
5. เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีของพยาบาลและแพทย์.....	84
6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
รายการอ้างอิง.....	105

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	110
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	111
ภาคผนวก ข ประมวลคำศัพท์ที่พบในวิทยานิพนธ์.....	112
ภาคผนวก ค แนวคำถามการสัมภาษณ์พยาบาล.....	114
แนวคำถามการสัมภาษณ์แพทย์.....	117
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	120

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพยาบาล.....	49
ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแพทย์.....	50

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1. ภาพที่ 1 แสดงการมีอิทธิพลของแพทย์ต่อสถานภาพของพยาบาล (The medical professional 's influence on nurse ' s status).....	13
2. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	42